

Zeitschrift: Igl Ischi : organ della Romania (Societat de Students Romontschs)
Herausgeber: Romania (Societat de Students Romontschs)
Band: 71 (1986)
Heft: 26

Artikel: Cronica
Autor: Cathomen, Ignaz
DOI: <https://doi.org/10.5169/seals-881680>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. [Siehe Rechtliche Hinweise.](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. [Voir Informations légales.](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. [See Legal notice.](#)

Download PDF: 15.03.2025

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

CRONICA

October 1985

– **Benedicziun dalla baselgia da s. Antoni a Cavardiras.** Dapi igl atun 1982 sesanfla la baselgia en restauraziun. Il settember 1983 daventa ella l'unfrenda d'in nausch incendi cuort avon la conclusiun dallas lavurs exteriuras. Quei retarda considerablamein las lavurs da renovaziun e caschuna biars quitaus als vischins da Cavardiras, specialmein quitaus finanziaus. Dumengia, ils 6 d'october 1985 eis ei finalmein stau aschi lunsch e la baselgia da s. Antoni ha saviu vegnir surdada definitivamein a siu intent (mira rapport GR, nr. 78, 1-10-85, e nr. 80, 8-10-85).

– **La Regenza grischuna en Tujetsch.** Igl ei tradiziun che la Regenza grischuna banduna inagada ad onn la capitala per mintgamai salvar ina seduta ella regiun, alla quala il president dalla Regenza appartegn. Ils 7 ed 8 d'october 1986 ein ils cussegliers guvernativs seradunai en Tujetsch ed han cun quella caschun saviu prender contact culs organs politics dalla regiun, vul dir cun las autoritads communalas e circuitalas.

– **2. fiera da commerci e mistregn a Glion,** dils 16–20 d'october 1985. Suenter che l'emprena exposiziun digl onn vargau ei stada in success cumplein, han ils commerciants e mistregners dalla Surselva riscau e preparau per la secunda gada ina tala fiera da commerci e mistregn, ch'ei vegnida frequentada da ver 8000 persunas (mira rapports GR, nr. 81, 11-10-85, e CP nr. 42, 18-10-85).

– **100 onns Societad Retoromontscha.** La pli veglia uniun romontscha dil Grischun sa festivar siu giubileum da 100 onns existenza. La SRR sestenta dapi sia fundaziun da promover la perscrutaziun da lingua e cultura retoromontscha. Dapi 1886 publichescha ellas las «Annalas» (tochen oz varga 30 000 paginas) cun contribuziuns litteraras, filologicas e cultur-historicas. La secunda gronda ovra dalla SRR ei l'ediziun dil «Dicziunari Romontsch Grischun». Tochen oz ein cumpari varga 100 fascichels cun rodund 6000 paginas. Sonda, ils 27-10-85 ha la SRR festivaun siu giubileum en la sala dil teater municipal da Cuera (mira rapports en la pressa romontscha dil temps corrispudent).

– **L'Associaziun dils amitgs dall'universitad da Friburg a Mustér.** Sco il num di gia ha quell'uniun il scopo da sustener finzialmein e moralmein l'universitad da Friburg, la suletta scol'aulta catolica en Svizra. Uonn ha l'associaziun salvau sia radunonza annuala a Mustér. Cun quella caschun han ins era visitau igl Institut dil Dicziunari Romontsch a Cuera, la claustra da Mustér ed undrau il confundatur dall'universitad, Caspar Decurtins, tschentond a caschun d'in sempel act commemorativ in tschupi al pei dil monument a Trun. Cun salvar la radunonza a Mustér ha l'associaziun dils amitgs dall'universitad da Friburg era vuliu documentar sia simpatia per la Romontschia (mira rapports GR, nr. 87, 1-11-85, e nr. 89, 8-11-85).

– **Festival svizzer da video a Ligiaun.** A quei festival che ha giu liug dils 25–27 d'october 1985 ein era entgins Sursilvans sepresentai cun lur products da film. **Mathias Bundi**, Trun/Langnau, ha obteniu ina distincziun per siu film «Crap-sca-

legl» e **Guido Vincenz** e **Stoffel Caviezel** han survegniu ina tala per lur film «Schlans, cronica d'ina vischnaunca muntagnarda».

– **Ils Trubadurs sursilvans ell'America.** Igl ei segiramein ina raritad ch'ina gruppa artistica sursilvana ha la cuida da seproducir vieifer il puoz grond. En la secunda mesadad d'october ei quei stau il cass per ils Trubadurs sursilvans sut la direcziun dad **Armin Caduff**, Danis/Tavanasa. Els han concertau a Lake Placid, Philadelphia, Washington, Chapel Hill, Spartenburg (Carolina dil sid) ed Atlanta (mira rapport extendiu GR, nr. 91, 15-11-85).

November 1985

– **Teater romontsch a Glion.** La gruppa da teater da Glion ha preparau uonn zatgei aparti per la tribuna, numnadamein «Ils fisichers» da Friedrich Dürrenmatt. La translaziun en romontsch sursilvan ei vegnida fatga dad **Anna Janki** ed **Andrea Cadonau**, la reschia ei stada els mauns versai da **Marco Gieriet** (presentaziun dil toc e resuns mira GR, nr. 87, 1-11-85 e CP, nr. 45, 8-11-85).

– **Luvratori per impedi a Glion.** Venderdis, ils 8-11-85 ei il niev luvratori per impedi a Glion vegnius presentaus alla publicitad ed inauguraus tras in pign act festiv. Il stabiliment ei plazzaus egl anteriur baghetg d'economia digl Asil evangelic. Quell'ovra sociala ei da gronda impurtonza per la regiun. Pil mument dat ella suttetg, lavur e gudogn a 21 personas mendusas (mira rapportascha CP, nr. 46, 15-11-86).

– **Radunonza da delegai dalla Romania.** Ils 16 da november 1986 ein ils delegai dalla Romania seradunai ad Uors/Lumnezia per deliberar las fatschentas statutaricas. El center da quellas ein stadas las elecziuns dalla suprastonza e dallas autras scharschas sco era la nominaziun dil representant en la suprastonza dalla LR. Sco successur dil president abdicont, dr. Giusep Capaul, elegia la radunonza **Gion Tumasch Deplazes**, Sagogn/Domat. Sco delegau en la suprastonza dalla LR e sco successur dad Isidor Winzap propona la radunonza da delegai **dr. Giusep Capaul**. Il quen dalla Romania, cun ina sviulta da varga 100 000 francs e che concluda cun in gudogn da 1 088.70 francs, vegn approbaus senza objecziuns (rapport dalla radunonza mira GR, nr. 92, 19-11-85, e rapport dalla suprastonza GR, nr. 95, 29-11-85).

December 1985

– **Dr. Martin Bundi, Sagogn/Cuera, niev president dil Cussegl naziunal.** Gliendis, ils 2 da december elegia l'Assamblea federala dr. Martin Bundi sco niev president dil cussegl naziunal per igl onn 1986. Martin Bundi ei d'origin da Sagogn, ha frequentau il seminari da scolasts a Cuera e suenter haver dau zatgei scola primara ha el acquistau il diplom da scolast secundar. Silsuenter ha el studegiu historia all'universitad da Turitg e concludiu quei studi cul doctorat. Dapi 1965 instruescha el al seminari da scolasts a Cuera (mira rapports e rapportaschas davart l'elecziun e la beneventaziun el Grischun en la pressa grischuna e romontscha dil temps corrispudent).

– **Radunonza da delegai dalla Ligia Romontscha.** Quella ha giu liug a Cuera, ils 14 da december 1985. Ils delegai han giu da deliberar il preventiv ed il program da lavur per igl onn da gestiun 1986. Preventiv e program presentai dalla supra- stonza e dil cussegl dalla LR ein vegni sancziunai unanimamein. Ina ulteriura im- purtonta tractanda ei stada l'elecziun dalla suprastonza per ils proxims treis onns. Il president, **Toni Cantieni**, ed ils suprastonts **Faust Signorell** e **Sep Item** ein vegni reelegi honorificamein. Per Isidor Winzap e Flurin Bischoff ch'ei seretratgs, han ils delegai tscharniu **dr. Giusep Capaul** e **dr. Jon Nuotclà** (mira rapports GR, nr. 100, 17-12-85, e CP, nr. 51/52, 20-12-85).

– **Vic Hendry prelegia a Danis/Tavanasa.** Il scribent tuatschin ei adina in engra- zieivel prelegider da sias ovras. Cu el prelegia daventan sias ovras litteraras adina pli capeivlas ed accessiblas. Quei ei para era stau il cass a Danis/Ta- vanasa.

Schaner 1986

– **Duas victorias per Marlis Spescha.** A Savognin han giu liug in slalom gigant ed in slalom special che han quintau sco cuorsas da selecziun dall'Uniun svizra da skiunzs. Marlis Spescha da Mustér ha gudignau omisdus cuorsas.

– **Avertura dil niev spital regional a Glion.** Ils 24 da schaner 1986 eis ei stau aschi lunsch: Suenten in temps da construcziun da bunamein quater onns ei il tract niev dil spital regional Surselva termina ed ils pazients han saviu vegnir dislocai en quel. Avon ha la populaziun sursilvana obteniu la caschun da prender investa dil niev stabiliment e dils novs indrezs. Da quei han mellis visitaders fatg diever. Il baghetg vegl da 1913 vegn spazzaus ed el medem liug vegn erigiu ina halla da parcar. Igl avrel 1987 quentan ins da saver concluder tuttas lavurs vid il complex. Ils cuosts totals muntan a ca. 43 milliuns francs (mira rapports detagliai en la GR e CP).

– **Distincziun per Alexi Nay e Marcus Hobi.** A caschun dalla qualificaziun per il «Grand Prix Eurovision de la Chanson 1986» han Alexi e Marcus, ils dus cantau- turs sursilvans, obteniu il «Prix Walo», in premi da promoziun per «Artists giuvens digl onn 1985». A quella caschun han els cantau lur canzun «Il clom dalla Greina».

– **Interessanta incarica per Matias Spescha.** Igl enconuschent pictur artist da Trun cun domicil en Frontscha ha obteniu dil teater municipal da Cuera l'incarica da crear ils maletgs dalla sceneria per il toc da teater «Le malentendu» ni per ro- montsch «La malcapientscha» d'Albert Camus.

– **Campionadi d'unviern dalla divisiun 12 a Flem.** Suenten biars onns ha puspei ina gruppa grischuna gudignau las cuorsas nordicas e quei grazia als campions enconuschents Andi Grünenfelder e Giachem Guidon e lur camerats Jakob Grü- nenfelder e Luzi Corsini.

– **Campionadis svizzers da cuorsa liunga a Trun.** Dils 31 da schaner tochen ils 9 da fevrer 1986 ein quels campionadis vegni salvai per l'emprema gada en Surselva. Ils organisaturs da Trun han obteniu grond laud per lur excellenta organizaziun. Ils campionadis ein vegni dominai quasi totalmein dils curriders grischuns (resultats e rapports mira en la pressa grischuna dil temps corrispudent).

– **75 onns Uniun dramatica a Rabius.** L'Uniun dramatica da Rabius, ina dallas pli activas dalla Surselva, festivescha uonn il giubileum da 75 onns d'existenza. Cun quella caschun presenta ella il toc «**Johnny Belinda**» da Elmar Harris en ina translaziun da **Leo Tuor**. La Gasetta Romontscha nr. 10, 7-2-86, porta ina cronica extendida dall'uniun giubilara.

– **Ils Romontschs da Flem s'organiseschan.** En collaboraziun cun la Renania eis ei seconstituui a Flem in «Comité romontsch», al qual fan part mintgamai in delegau dalla vischnaunca politica, dalla vischnaunca burgheisa, dil cussegl da scola, dall'uniun da cura e traffic e diversas personalitads privatas ord economia e cultura. La finamira da quel ei d'organisar ils Romontschs da Flem e promover lur lungatg sin tuts secturs pusseivels.

– **Tscheiver en Surselva.** Ils usits da tscheiver sederasan pli e pli era en Surselva. Uonn ha ina gruppa d'iniziants organisau per l'emprema gada a **Mustér** in grond til da tscheiver, al qual 15 gruppas (uniuns e scolas) han fatg part (mira rapportascha en GR, nr. 11, 11-2-1986).

– **Record mundial a Mustér.** Ils da Mustér han per entginas uras buca giu il pli grond um dil mund en lur miez, denton la pli gronda femna da neiv dil mund, la Flurina, cun ina grondezia da 20.25 m. Duront varga treis jamnas ein jasters ed indigens sestentai da formar quella femna da neiv gigantesca per contonscher il record mundial e la registraziun el cudisch da records «Guinness». Paucas uras suenter la conclusiun dalla «construcziun» ha la Flurina denton dau si il «spért» e preferiu da semetter per liung enstagl da delectar ils admiraturs tras sia gronda preschientscha.

– **50 onns Uniun da scrinaris Surselva.** L'industria da lenn ei segiramein ina dallas pli impurtantas per la Surselva. Igl ei capeivel ch'ils representants da quei mistregn ein s'organisai per defender lur interess e promover la scolaziun da lur emprendists. Oz fan buca meins che 42 commembers activamein part da quella uniun da mistergners. Presidiada vegn ella da Alex Sax, Sursaisa (mira cronica en la GR, nr. 13, 18-2-86).

– **Dat ei in battagliaun romontsch?** Gliendisdis, ils 17 da fevrer 1986 ha la Regenza grischuna tarmess ina petiziun al departament federal militar cun la damonda da formar unitads romontschas en l'armada. Ei settractass d'enzacontas cumpignias, ev. d'in battagliaun d'infantaria. Tenor las retschercas da brigadier **Rudolf Cajo-chen** fuss il diember da schuldada, sutofficiers ed officiers avon maun per formar in battagliaun romontsch.

– **Quater uras per di romontsch al radio.** La suprastanza centrala dalla Societad svizra da radio e televisiun ha dau suatientscha all'instanza dalla Cuminonza romontscha da radio e televisiun (CRR) per ina extensiun dil program da radio da 2½ sin 4 uras per di. La realisaziun da quell'extensiun dalla purschida dil radio romontsch duei succeder el decuors digl onn 1987. Pass per pass vul la CRR contonscher ina preschientscha romontscha al radio dad 8–10 uras per di. Era per la televisiun vul ins in tec alla gada extender il program romontsch.

Mars 1986

– **Uniun cantunala da musica a Glion.** Dumengia, ils 2 da mars ha giu liug a Glion la radunonza da delegai dall'Uniun cantunala da musica. Sper las tractandas statutaricas ha la radunonza giu da deliberar ed approbar il reglament da fiasta. Gronda discussiun ha il modus da valetaziun caschunau. La finala eis ei vegniu decidu en quei senn che mintga societad participonta sappi eleger sezza il modus per la valetaziun da sia prestaziun (mira rapport GR, nr. 18, 7-3-86).

– **Vic Hendry prelegia a Trun.** A Trun eis ei reussiu al sribent tuatschin da carmalar ver 50 persunas ad ina sera da prelecziun e discussiun. Tenor il rapport en la GR, nr. 18, 7-3-86, ha el fascinau cun sia prelecziun e leventau numerusas damondas egl auditori.

– **Radunonza da delegai dall'Uniun cantunala da tiradurs.** A caschun da quella radunonza da delegai ei **Claudio Casanova**, Cuera/Cumbel, vegnius nominaus commember d'honor dall'Uniun cantunala da tiradurs. Sco president dil comité d'organisaziun dalla fiasta da tir federala 1985 a Cuera ha el acquistau gronds merets pils fatgs da tir e per l'Uniun cantunala da tiradurs.

– **Plaz da sittar en Val Cristallina/Medel.** Il departament federal militar ha l'intenziun da crear in plaz da sittar en Val Cristallina. La vischnaunca da Medel ei pronta da dar la concessiun per realisar quei project.

– **Votaziuns federalas e cantunalas dils 16 da mars 1986.** Il conclus federal davart la participaziun dalla Svizra all'Organisaziun dallas naziuns unidas, ONU, ha il pievel grischun fiers cun **36 563 na** encunter **10 784 gie** (per l'entira Svizra: 1 591 428 na e 511 548 gie).

Ils projects cantunals davart la «**renovaziun, restauraziun ed adattaziun dil museum d'art grischun**» e davart la «**participaziun dil cantun Grischun allas ovas electricas Glion SA**» ein vegni acceptai dils votants grischuns cun **28 665 gie** encunter **15 536 na** resp. **23 217 gie** encunter **20 901 na**.

Per in'ulteriura perioda d'uffeci da quater onns ein vegni eligi el Cussegl dils cantuns a Berna dr. **Luregn Mathias Cavetty** cun 21 693 vuschs e dr. **Ulrich Gadiet** cun 22 703 vuschs.

– **Concert extraordinari dil Chor viril Mustér.** El decuors dalla davos'jamna dil meins da mars ha il Chor viril da Mustér produciu treis gadas en la sala da teater dalla scola claustrala «**Il saltar dils morts**», scenas dramatic-musicalas per chor,

solists ed instruments da **Duri Sialm**, musica, e **Carli Fry**, text. La versiun originala ei vegnida cumpletada da texts da **Augustin Manetsch** ch'ei vegni cumponi da **Giusep Huonder**. La direcziun dall'ovra ei stada els mauns da **Simon Camartin**, ferton che **pader Daniel Schönbächler** ha procurau la reschia (mira presentaziun en GR, nr. 21/22, 18/21-3-86, e rapport GR, nr. 24, 27-3-86).

– **Il premi grischun da cultura a Daniel Schmid, Flem.** La Regenza grischuna surdat onn per onn in premi grischun da cultura ad ina personalitad ch'ei sefatga meriteivla a moda extraordinaria sin in sectur cultural. Uonn ha **Daniel Schmid, Flem**, obteniu quei premi en la valeta da 8000 francs per sia lavur artistica e creativa sil sectur dil film. Il premi ei vegnius surdaus venderdis, ils 21 da mars 1986 en la sala dil Cussegl grond a Cuera.

Cun quella caschun ha la Regenza grischuna era surdau entgins **premis da recognuschientscha**, denter auters als suandonts Romontschs: sora **Anita Derungs**, Glion, **Corsin Fontana**, Domat, **Tista Murk**, Trun, **Annetta Schmid**, Flem/Turitag.

In premi da promoziun han obteniu denter auters **Nuot Anton Arquint**, **Silvio Camenisch** e **Luzi Dosch** (mira pressa grischuna).

– **Exposiziun da giuvens picturs sursilvans.** A Mustér en «La Cucagna» ha **Guido Tomaschett**, oriunds da Zignau e domiciliaus a Cuera, exponiu ver 50 maletgs. Il giuven artist ha sviluppau siu art da malegiar sco autodidact sper sia professiun da commerciant.

El caffè Arcas a Cuera ha **Leodegar Derungs** da Vella aviert ina exposiziun da miez mars. Era el lavura sin la bransch commerciala e malegia e dessegna sper sia professiun. El viva a Turitag e frequenta leu la scola d'art.